

ΔΙΑΖΩΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ
“ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ
ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ”

Νοέμβριος 2014

1 Εισαγωγή

Το παρόν αποτελεί πρόταση για την εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για την δημιουργία διαδρομής πολιτιστικού τουρισμού στην Περιφέρεια της Θεσσαλίας με συνεκτικά στοιχεία τους προϊστορικούς οικισμούς, τα αρχαία θέατρα και τα οχυρωματικά έργα (κάστρα). Στα επόμενα παρουσιάζονται ή έννοια της ΟΧΕ με τις προϋποθέσεις και διευκολύνσεις που παρέχει, η πρόβλεψη για τη ΟΧΕ πολιτιστικής διαδρομής στο ΕΠ Θεσσαλίας, και σύντομη επισκόπηση της προσέγγισης και των περιεχομένων του Επιχειρησιακού Σχεδίου για την ΟΧΕ.

Το κείμενο αυτό εκπονήθηκε από τον εθελοντή του σωματίου, κ. Κωνσταντίνου Κοκκινόπλη, ειδικό σε θέματα Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας, και παρ' ότι αναφέρεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, αποτελεί πρότυπο και οδηγό για αντίστοιχα προγράμματα σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

2 Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση

Κάθε δράση που εντάσσεται σε ένα Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει να εξυπηρετεί έναν Θεματικό Στόχο. Ο περιορισμός αυτό σε πολλές περιπτώσεις αποκλείει την ολιστική προσέγγιση για την δημιουργία επένδυσης η οποία έχει πολλαπλές επιπτώσεις και εξυπηρετεί ταυτόχρονα ένα σύνολο στρατηγικών προτεραιοτήτων οι οποίες δεν εντάσσονται αναγκαστικά σε ένα και μόνο πρόγραμμα. Μετά την διαπίστωση αυτή η Επιτροπή δημιούργησε το χρηματοδοτικό εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Integrated Territorial Investment) έτσι ώστε να υπάρξει η δυνατότητα δημιουργίας επενδύσεων που προσεγγίζουν ολιστικά την υποστήριξη της ανάπτυξης σε μία περιοχή.

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ), αποτελεί ένα εργαλείο για την υποστήριξη της καινοτομικής ανάπτυξης σε μία γεωγραφική περιοχή με βάση το κοινό χωρικό στοιχείο. Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, αντλεί πόρους από περισσότερα τους ενός Ευρωπαϊκά ταμεία και περισσότερα του ενός Επιχειρησιακά Προγράμματα (Περιφερειακά και Τομεακά) δημιουργώντας έναν ευέλικτο χρηματοδοτικό μηχανισμό που ξεπερνά τους περιορισμούς χρηματοδότησης και τους περιορισμούς που μπορούν να θέτουν οι επιμέρους Θεματικοί Στόχοι και Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες του κάθε ταμείου και του κάθε επιμέρους Επιχειρησιακού Προγράμματος. Δημιουργείται λοιπόν ένα μέσο χρηματοδότησης το οποίο ουσιαστικά καταλήγει στην επιλογή επενδύσεων σε δράσεις με χωρικά κριτήρια.

Αποτέλεσμα της χρήσης ΟΧΕ είναι η δημιουργία ολοκληρωμένης δέσμης καινοτομικών δράσεων με κοινό παρονομαστή την εξυπηρέτηση της στρατηγικής ανάπτυξης εντός οριοθετημένης περιοχής. Το κύριο πλεονέκτημα της χρήσης ΟΧΕ είναι η απλοποίηση του σκοπού της επένδυσης και η συσχέτισή της με το χωρικό στοιχείο, ανεξάρτητα από τους μηχανισμούς χρηματοδότησης που χρησιμοποιούνται.

Τα βασικά στοιχεία της ΟΧΕ είναι :

- Καθορισμένη περιοχή και ολοκληρωμένη Χωρική στρατηγική ανάπτυξης
- Δέσμη δράσεων προς υλοποίηση και
- Ρυθμίσεις διακυβέρνησης για τη διαχείριση της ΟΧΕ.

Κατά συνέπεια ο σχεδιασμός μιας ΟΧΕ παρότι γεωγραφικά περιορισμένος, ξεπερνά τους περιορισμούς των ΕΠ και των Ευρωπαϊκών ταμείων και ακολουθεί μία ολιστική προσέγγιση που χρηματοδοτεί συγχρονισμένα και συντονισμένα τις καινοτόμες δράσεις ώστε να επιτευχθεί η

ανάπτυξη ενός θεματικού σκοπού. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα με θετική επίδραση σε ένα υπερσύνολο δραστηριοτήτων.

Ενώ ο σκοπός της ΟΧΕ είναι απλός, ο Σχεδιασμός της αποδεικνύεται πολύπλοκος αφού:

- ενέχει τόσο την κατανόηση της Χωρικής Στρατηγικής Ανάπτυξης που διαθέτει η Περιφέρεια, όσο και της εθνικής όπως αυτή διατυπώνεται στα τομεακά προγράμματα,
- απαιτεί δυνατότητα ανάδειξης των καινοτομιών και διαχείρισης της στρατηγικής της καινοτομίας,
- απαιτεί την σύνθεση δράσεων από περισσότερα του ενός Επιχειρησιακά Προγράμματα και την σχετική γνώση,
- προϋποθέτει τον συντονισμό και τον συγχρονισμό των Διαχειριστικών Αρχών όλων των εμπλεκόμενων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την υλοποίηση των δράσεων αυτών, καθώς και
- επιβάλλει τον σχεδιασμό ενός μηχανισμού διοίκησης της ΟΧΕ.

3 ΟΧΕ Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας

Η πρόταση του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Περιφέρεια της Θεσσαλίας προβλέπει την χρήση των ΟΧΕ ως εργαλείο για την «δημιουργία κινητήρων ανάπτυξης και την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων πολύ-τομεακού χαρακτήρα, με την μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα των διαθέσιμων δημόσιων πόρων σε χωρικό επίπεδο.» Ανάμεσα στα άλλα προτείνεται και μία «διαδρομή πολιτισμού – τουρισμού στη Θεσσαλία, με θεματικό αντικείμενο την αξιοποίηση της πολιτιστικής ή και φυσικής κληρονομιάς, προκειμένου να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης τόσο για τις ίδιες τις περιοχές που θα αφορά, όσο και για ολόκληρη την Περιφέρεια. Στη διαδρομή που καλύπτει σημαντικά μνημεία της Θεσσαλίας, εντάσσονται τα 4 αρχαία θέατρα και τα πλέον αξιόλογα μνημεία άλλων ιστορικών περιόδων, κύρια οι νεολιθικοί οικισμοί Σέσκλου και Διμηνίου, το σπήλαιο της Θεόπετρας, η περιοχή Μονών Μετεώρων, αναπτυσσόμενη με τον τρόπο αυτό από την περιοχή της Μαγνησίας έως την περιοχή των Τρικάλων – Μετέωρα.»

*«Η τελική επιλογή τόπων που θα ενταχθούν στην διαδρομή, καθώς και των δράσεων που θα περιλαμβάνει το σχέδιο, θα προκύψουν από **επιχειρησιακό σχέδιο** που θα εκπονηθεί, μέσα από συνεργασία με τους φορείς πολιτισμού και τουρισμού.»*

4 Πρόταση

Με δεδομένη την ένταξη στο ΕΠ της Θεσσαλίας της ΟΧΕ για την διαδρομή πολιτιστικού τουρισμού στην Θεσσαλία και τη διατυπωμένη ανάγκη για την εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου για την τελική διαμόρφωση της επένδυσης, προτείνεται η εκπόνηση του επιχειρησιακού σχεδίου με στόχο την αναγνώριση, καταγραφή και επιτάχυνση της ωρίμανσης των δράσεων που συνθέτουν την επένδυση.

Οι άξονες στους οποίους θα στηριχθεί η ανάπτυξη του σχεδίου είναι:

Εμπλουτισμός της ιδέας της **θεματικής διαδρομής** ώστε να λειτουργήσει ως ένα αλληλοσυμπληρούμενο σύνολο που θα διασφαλίζει:

- Τη δημιουργία κρίσιμης μάζας, η οποία δύναται να επηρεάσει σημαντικά το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν της Θεσσαλίας, εμπλουτίζοντάς το με δραστηριότητες ειδικών μορφών τουρισμού και συγκεκριμένα πολιτιστικού τουρισμού, προσδίδοντάς του την αναγκαία ξεχωριστή ταυτότητα για να αποτελέσει ελκυστικό τουριστικό προορισμό με διακριτή ταυτότητα.
- Την εμπλοκή των υφιστάμενων τουριστικών υποδομών και ιδίως την υφιστάμενη ξενοδοχειακή υποδομή και τις συμπληρωματικές υπηρεσίες

- Τη σύνδεση των τοπικών επιχειρήσεων και παραγωγών τοπικών προϊόντων με τη Διαδρομή, σε τρόπο ώστε αυτή να καταστεί μία σημαντική ευκαιρία για την προβολή και καθιέρωσή τους και την αύξηση των εξαγωγών τους.
- **Τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων** που θα απευθύνονται σε ομάδες – στόχους με ιδιαίτερες απαιτήσεις αλλά και υψηλότερα εισοδήματα.

Στη λογική αυτή προτείνεται η Διαδρομή να αποτελείται από τρία διακριτά σκέλη, όσα και το είδος των πολιτιστικών πόρων, που προορίζεται να αναδείξει: νεολιθικοί οικισμοί, αρχαία θέατρα, κάστρα και ενδεχομένως άλλα μνημεία της βυζαντινής και μεταβυζαντινής εποχής.

Για το σύνολο της Διαδρομής σε μία πρώτη προσέγγιση ομαδοποιούνται οι ακόλουθες **ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων**:

1. Δημόσιες υποδομές πρόσβασης και ασφάλειας και εξυπηρέτησης των επισκεπτών, όπως υποδομές μεταφορών, Ηλεκτρομηχανολογικές υποδομές (ηλεκτροφωτισμός, πυρασφάλεια, αντικεραυνική προστασία), πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, υποδομές εξυπηρέτησης κοινού (πωλητήρια, εκδοτήρια, WC) στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία.
2. Επεμβάσεις προστασίας και ανάδειξης στα μνημεία και στους επισκέψιμους χώρους.
3. Οργάνωση της Διαδρομής ως προσφερόμενου τουριστικού πακέτου Δημιουργία εφαρμογών ΤΠΕ για την οργάνωση των ξεναγήσεων, Λοιπές ενέργειες δικτύωσης εμπλεκόμενων φορέων.

Η δέση δράσεων οι οποίες στοχεύουν στην βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων της Θεσσαλίας, περιλαμβάνει:

1. Ανάδειξη των επισκέψιμων μνημείων και χώρων και βελτίωση των προσβάσεων
2. Επιστημονικά τεκμηριωμένο μάρκετινγκ της Διαδρομής, προβολή της και δράσεις δημοσίων σχέσεων
3. Οργάνωση εκδηλώσεων που θα λάβουν χαρακτήρα ετήσιων γεγονότων,
4. Χρήση ΤΠΕ για τη δημιουργία εφαρμογών ενημέρωσης και εικονικής ξεναγήσης,
5. Συγκέντρωση και συμπλήρωση ψηφιακού και λοιπού υλικού,
6. Εκπαίδευση/κατάρτιση για την οργάνωση των ξεναγήσεων, για επιχειρηματίες, εργαζόμενους κλπ

A. Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η μεθοδολογική προσέγγιση για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

Ευρεία εμπλοκή των τοπικών παραγόντων

Πρώτο μέλημα στη διαμόρφωση του Επιχειρησιακού Σχεδίου για την ΟΧΕ είναι η εμπλοκή των τοπικών παραγόντων της πολιτιστικής και τουριστικής αγοράς, ώστε να διασφαλισθεί ότι το Σχέδιο έχει λάβει υπόψη του το σύνολο των σημείων και δράσεων που μπορούν να αποτελέσουν μέρη της διαδρομής.

Χρηματοδοτικά Μέσα

Η αναγνώριση των χρηματοδοτικών μέσων και ο καθορισμός των όρων για τον συντονισμό των εμπλεκόμενων οργανωτικών μονάδων της Δημόσιας Διοίκησης αποτελεί κρίσιμο παράγοντα επιτυχίας του Σχεδίου.

Κριτήρια επιτυχίας

Η διαμόρφωση κριτηρίων επιτυχίας και δεικτών αξιολόγησης των δράσεων αποτελεί αρχικό σημείο του Σχεδιασμού των δράσεων της ΟΧΕ.

Χρονοδιάγραμμα

Το αρχικό χρονοδιάγραμμα περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων που θα περιληφθούν στην ΟΧΕ. Ο χρονισμός των δράσεων γίνεται στο σύνολο του χρονικού ορίζοντα 2014-2020 με κριτήρια το αναμενόμενο αποτέλεσμα κάθε δράσης, την συμπληρωματικότητά τους, την δημιουργία αρχικού πυρήνα έλξης κλπ. Για κάθε δράση λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός κύκλος ζωής της ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια των απαιτούμενων πόρων (κυρίως ανθρώπινο δυναμικό) για την επιτυχή εξέλιξή της. Επίσης, θα παραδοθεί, μεταξύ άλλων διάγραμμα με τις δράσεις της Διαδρομής κατά σειρά (**βήματα** του όλου προγράμματος), που θα πρέπει να αναλάβει ή να συντονίσει η Ε.Δ.Α του ΠΕΠ Θεσσαλίας, το χρονικό προγραμματισμό τους και πρόταση για το φορέα ή τους φορείς, που ενδείκνυται για την υλοποίησή τους

B. Ρυθμίσεις διακυβέρνησης

Απαραίτητο στοιχείο της ΟΧΕ είναι ο καθορισμός του σχήματος διακυβέρνησης της. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο θα περιγράψει την απαραίτητη οργανωτική δομή ώστε αφενός να καλύπτονται οι απαιτήσεις του κανονισμού και αφετέρου να διασφαλίζεται η επιτυχία της Επένδυσης.

Μέσω τοπικής διαβούλευσης με πρωτοβουλία της Περιφέρειας και με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων θα προσδιοριστεί το σχήμα διαχείρισης της ΟΧΕ (συνδυασμός της ΕΥΔ ΠΕΠ Θεσσαλίας και των αναπτυξιακών εργαλείων της περιοχής) όσο και η δημιουργία Επιτροπής για την εξειδίκευση και επικαιροποίηση της στρατηγικής.

Η διαχείριση της ΟΧΕ μπορεί να γίνει από **διακριτή μονάδα/ομάδα στο πλαίσιο της ΕΥΔ**, που θα επιφορτιστεί τις αρμοδιότητες διαχείρισης της ΟΧΕ. Στην ομάδα αυτή θα μετέχουν υφιστάμενα στελέχη της ΕΥΔ, επιπρόσθετα θα μπορεί να ενισχυθεί με τη διαδικασία στελέχωσης των ΕΥΔ από επιλεγμένα στελέχη της ΜΟΔ ΑΕ αλλά και της Περιφέρειας ή των Δήμων της περιοχής μετά από σχετική πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Παράλληλα μπορεί να προβλεφθεί η δημιουργία φορέα διαχείρισης της Διαδρομής της Θεσσαλίας υπό την αιγίδα της Περιφέρειας. Ο φορέας θα περιλαμβάνει τους βασικούς φορείς και τις τοπικές τουριστικές επιχειρήσει και θα λαμβάνει τις βασικές αποφάσεις για τη διαχείριση της Διαδρομής. Ο φορέας μπορεί να έχει την μορφή Επιτροπής και να υποστηρίζεται επιχειρησιακά από οργανωτικό σχήμα των αναπτυξιακών εταιρειών της περιφέρειας.